

STEFAN HARTMANN

BERLIN

**IGNACY KRASICKI, KONSEKRATOR
DER BERLINER ST. HEDWIGSKIRCHE,
UND DIE KÖNIGE VON PREUßEN**

Im Rahmen meines Referates befasse ich mich mit den unterschiedlichen Beziehungen des ermländischen Bischofs Ignacy Krasicki zu den preußischen Königen Friedrich dem Großen, Friedrich Wilhelm II. und Friedrich Wilhelm III. Bis jetzt hat nur Alfons Triller einen biografischen Artikel über Krasicki veröffentlicht, in dem diese Frage den Hauptgegenstand des Interesses bildet¹. Zuerst möchte ich darüber informieren, dass im Hausarchiv der Hohenzollern, das zum großen Teil im Geheimen Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz in Berlin-Dahlem verwahrt wird, Quellen über die häufigen Zusammenkünfte des Bischofs mit Friedrich II. in Potsdam fehlen. Nur der Marquis Lucchesini², Kämmerer, Lektor und Begleiter des Königs, berichtet über die Gespräche bei Tisch in seinem Tagebuch³. Man kann Informationen über persönliche und amtliche Kontakte des Königs mit dem Bischof, der sein Untertan nach der Ersten Teilung Polens war, an anderer Stelle in der archivalischen Überlieferung finden. Erwähnen möchte ich hier den zu den alten Reposituren des Geheimen Rates gehörigen Bestand „Preußen“ (GStA PK, I. HA Geheimer Rat, Rep. 7 Preußen), die Kabinettsakten König Friedrich Wilhelms II. (GStA PK, I. HA Rep. 96 Geheimes Zivilkabinett, ältere Periode) sowie die Abt. Südpreußen⁴ im Generaldirektorium (GStA PK, II. HA Generaldirektorium, Südpreußen), das eine der wichtigsten preußischen Behörden war und zu den umfangreichsten Beständen des Geheimen Staatsarchivs gehört. Außerdem enthält die Politische Korrespondenz Fried-

¹ A. Triller, *Ignatius Krasicki, Dichter und Fürstbischof, als preußischer Untertan (1772-1802). Beiträge zu seiner Biographie*, Braunsberg 1944. Ders., *Ignaz Krasicki*, [in:] *Altpreußische Biographie*, Bd. 1, Königsberg 1941, S. 360.

² Girolamo Marchese Lucchesini (1751-1825), 1790 preußischer Gesandter in Polen.

³ F. von Oppeln-Bronikowski, G. B. Volz (Hrsg.), *Das Tagebuch des Marchese Lucchesini (1780-1782)*, München 1926.

⁴ Südpreußen bezeichnet das im Zuge der Zweiten Teilung Polens 1793 an Preußen gefallene Gebiet mit dem Kern um Posen.

umgänglich zu machen hat, und das einzige Mittel, wodurch ihm geholfen wäre, wenn ihm Ew. Excellence den Wechsel, welchen er von mir über 1800 Thaler in Händen hat, nach einiger Abtretung von seiner Forderung, zu der er sich auch schon bey der Commission willig erkłert hat, auszahlen befehlen wollen. Von Ew. Excellence gefühlvollem Herzen werde ich einer gütigen Antwort entgegensehen und habe die Ehre zu verbleiben mit vollkommenster Hochachtung

Ew. Excellence ganz gehorsamster Diener

I. Krasicki

Streszczenie

Ignacy Krasicki, konsekrator berlińskiego kościoła św. Jadwigi, a królowie pruscy

Niniejszy przyczynek zajmuje się stosunkami Ignacego Krasickiego z królami Fryderykiem II, Fryderykiem Wilhelmem II i Fryderykiem Wilhelmem III. Co istotne, opiera się on w znacznym stopniu na dotąd nieznanymi źródłach z Państwowego Tajnego Archiwum Pruskiej Spuścizny Kulturalnej (Das Geheime Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz) w Berlinie. Nie jest wiadome, czy Krasicki znał już Fryderyka Wielkiego przed pierwszym rozbiorem Polski. Z pewnością jednakże jego intensywne kontakty z królem Stanisławem Augustem Poniatowskim, w oparciu o ogólne zasady oświecenia przyczyniły się do przyjaznych stosunków z Fryderykiem, które jednakże nie były bezproblemowe. Z jednej strony brał on udział w słynnych biesiadach Fryderyka w Sanssouci, a drugiej musiał prosić króla o zezwolenie podróży do Warszawy, by móc uczestniczyć w tamtejszym życiu towarzyskim i kulturalnym. W ideologii oświecenia narodowe i patriotyczne względy miały tylko podrzędne znaczenie. Z tego względu Krasicki nie odczuwał swych osobistych kontaktów z królem pruskim jako hańby. Podróżował często do Berlina, by uzyskać pomoc w kłopotach finansowych, w które popadł przez rosnące zadłużenie. Powierzone mu przez Fryderyka zadanie konsekracji berlińskiego kościoła św. Jadwigi mogło mieć związek ze staraniami króla pruskiego zmierzającymi do poprawy stosunków z Rzeczpospolitą szlachecką i Stanisławem Augustem po pierwszym rozbiore, dążącego do rozwiązania istniejących konfliktów i ustabilizowania swej władzy na zaanektowanych polskich terenach. Krasicki pośredniczył także w przekazywaniu wiadomości z Polski następcy Fryderykowi Wilhelmowi II. W 1795 r. król pruski nominował go na arcybiskupa gnieźnieńskiego, co ponownie przemawia za ścisłym związkiem Krasickiego z pruską koroną. Przypadający na koniec jego życia okres gnieźnieński charakteryzował się rezygnacją z wszelkiej politycznej i publicznej działalności. Ignacy Krasicki zmarł 14 marca 1801 r. w Berlinie, gdzie spędził ostatnią zimę swego życia. Jego spoczywające w berlińskim kościele św. Jadwigi ciało zostało przeniesione dopiero w 1829 r., z inicjatywy Juliana Ursyna Niemcewicza, do katedry gnieźnieńskiej, czyli kościelnego ośrodka jego diecezji, do której nie miał jednoznacznego stosunku.